

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Journalen KK : 1838

Citation: Kierkegaard, Søren: "Journalen KK : 1838", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 18*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Jette Knudsen; Johnny Kondrup; Alastair McKinnon, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2001 , s. 21.
Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-kk-txt-shoot-n4.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 18

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

KK:4

Encyklopaedie der theologischen Wissenschaften. Rosenkranz. Halle. 1831.

I Beviserne for Guds Tilvær er man enten gaaet ud fra a) Væren ell. fra b) Tænken a): 1) det historiske 2) det kosmiske α) a contingencia mundi β) det physikotheologiske γ) det teleologiske 3) det praktiske. b) det onthologiske. Sandheden ligger i Identitæten af begge, af Tænken og Væren.

§ 7. Substants.

Guds Væren er ikke i Andet, som var for det Hele et fremmed, men i sig. Ligesaa Guds Tænken. Men det værende er tillige det Tænkende; og det Tænkende det værende.

Denne i hinanden og ved hinanden sig sættende Eenhed af Tænken og Væren er Substants.

p. 66. fl.

Vi have seet det Gode som Identitæten af Frihed og Nødvendighed, og som saadan som Loven for den msklige Villie. Kun i denne Fuldbyrkelse finder den sin Ro. Men den enkelte Villie erkjendte vi i sin concrete Existents kun i Personligheden (som Identitæten af den sig vidende Villie med Individualitæten), der i Individualitæten har sit Forhold til Naturen. Ved Enkeltheden formaaer Personen at adskille sig fra Nødvendigheden, heri det Onde. -

Enten antager man det Onde for at være lige med det Gode; ell. man sætter en udvortes Forskjellighed, det Onde er det endnu ikke værende Gode, quantitativ. - ell. Modsætning

Drift er et Væsens Bestemmelse, udefter at referere sig til et Andet, der nødvendigviis hører det til, og saaledes gjenem denne Relation at vende tilbage til sig selv. - Begjær forholder sig nærmest til Drift som dens Realisering i det Enkelte. Selv er den i sin Opstaaen medieret ved Lyster γ : ved den ved den enkelte Gjenstand i det levende Subjekt opvakte Lyst efter at nyde den; thi Begjæringens Indhold er aldrig det i og for sig Almindelige. - Men Ligheden i Relationen hører op, naar Objektet faaer for Subjektet en andre Objekter udelukkende Bestemmelse. Da indtræder det omvendte Forhold. Subjektet er da ikke længere Magten over Objektet, men dette bliver til Magt over Subjektet. I og for sig er Subjektet da Intet,

men kun i sin Eenhed med det opfyllende Individ.
Denne Enhed af Objekt og Subjekt er Lidenskab.

Det Onde viser sig i sin Tilværelse fornemlig i 3
Former, hvilke ere at begribe som Modsætning til den
guddommelige Viden og Villie og Gudsselvvished som
Salighed.

Det Ondes Tilin[t]etgjørelsesproces falder i følgende
Momenter: Erkjendelsen af det Onde, Smerten derover
og Tilgivelse - Man sammenligne hermed i
Dogmatiken: Kaldelsen, Omvendelsen,
Helliggjørelsen. -

2^d Afdeling

historisk Theologie

Ligesom den speculative Theologie havde i sin første
Deel (den dogmatiske) til sit Indhold det
Guddommelige i det Msklige, i den anden det Msklige i
det Guddommelige, saaledes deler ogsaa den
historiske Theologie sig. I første Deel har den det
saalunde, stedse sig selv lige Element i den chr.
Religion; i den [anden] den fremadskridende
Forandring af samme.

Kanonik.

Kritik.

(examinativ - damnativ - vindicativ)

Exegetik

[a] Overgangen fra Kritik dannes naturligen til
Exegetik derved, at hiin i sin Undersøgelse af den
enkelte Læsemaade o: s: v: allerede staaer paa
Springet til denne. -

Hermeneutik

har at tage Hensyn til 1) at denne Skrift tillige er Kilde for vor religiøse Kundskab 2) de forskellige Bøgers forskellige Charakter (om denne end ikke er saa stærk markeret som paa de egl: digteriske Produkter - deri netop det Eiendommelige for det Hele.) 3) Forfatterens Individualitet.

Exegese.

Hermeneutiken kan kun i Almdl. antyde Regler for den praktiserende Exegese, som igjen er 1) Oversættelse 2) Paraphrase 3) Commentar.

den bibelske Dogmatik.

Overgangen dannes let fra Commentaren, idet denne seer det enkelte Sted i sit Sammenhæng med sit Nærmeste, dette igjen med en ell. anden større Heelhed o: s: v: I sit Indhold er denne Dogmatik identisk med den speculative, i sin Form aldeles forskjellig. - Forhold mell. det Gl. og N. T. Den bibelske Dogmatik falder som historisk i 3 Dele. 1) det gl. T. dogmatiske Grundanskuelse 2) Reflexionen i Apokrypherne 3) det N. T. dogmatiske Bestemmelser. -

Det gl. T.^s Dogmatik. Gud fastholdes i sin Abstraktion fra det Sandelige; men denne indeholder netop en Reflexion derpaa igjen Gud aabenbarer sig i Naturen. - Men denne Viden om Gud staaer tillige som den ved Gud givne - det Historiske -

i Apokrypherne træder Reflexionen frem, om der existerer en sand Lykke, om Gud ogsaa er retfærdig og gjengjelder Godt med Godt.

d.N. T. - i Xsti Liv adskiller sig 3 Afsnit, hans tildeels ubekjendte Ungdom, hans Virken ved Lære og Under, hans Død, disse danne en opadstigende Scala, saa at hans Død maa ansees for hans Livs-Concentration. -

Xsti Læreform er en tredobbelt: a) en symbolsk, idet han fremstiller Sandheden i discrete ved Siden af hverandre staaende Billeder b) den paraboliske, der sætter den religiøse Sandheds Proces ud fra hinanden som Handlinger i alle Forhold c) den symbolske Forms rolige Billede og den allegoriskes Flydenhed hæve sig i de snart kortere snart længere didaktiske Udviklinger, hvilke Xstus forstaaer saaledes at knytte til ganske individuelle Situationer, at han

veed paa det nøieste at forene det Eiendommelige og Besynderlige i dem med det Almene i den guddommelige Sandhed.

Xsti Død har en tredobbelt Relation a) til Gud som Realisationen af den gud. Nødvendighed b) i Forhold til Xstus selv som denne Realisation under Frihedens Form (hvorved netop Nødvendighedens høieste Moment Døden tages i Besiddelse af Friheden som gjør den til et aandeligt Moment) c) i Forhold til Mskheden som forsonende; thi »den tilintetgjør Guds Indskrænkethed i Forhold til Msk, og Mskets Indskrænkethed i Forhold til Gud, og forsaavidt er Xsti Død Offer; men da Xstus er det eneste Msk, der er uden al Synd, og da han altsaa var det eneste Msk., der døde i uforstyrret Eenhed med Gud, saa kan hans Død ogsaa kaldes en vicarierende; thi kun ved ham er den Bevidsthed medieret, vi nu have over vort Væsen.

-

Kirkehistorisk Theologie

I den chr. Religions Vorden adskille sig 3 Elementer: Forfatning, Cultus og Videnskab.

Kirkens politiske Historie. 1) den embryoniske Avling af alle de sig siden videre og videre omdannende Elementer 2) fra Karl d. St. til Luther den kirkelige Auctoritæts eensidige Overvægt 3) søger at tilintetgjøre al udvortes Auctoritæt, i hvilken Form den saa end viser sig. -

Den græsk-østerlandske K.

1) Først kjæmper den for at sikkre sig sin Aerkjendelse af den romerske Stat.

2) Deler den sig i Bestemmelserne af Orthodoxie og Heterodoxie.

3) Identitæten af det Dogmatiske og det Politiske, og derved er den blevet staaende. (Justinian)

Den latinske Kirke

1) Kamp om Hegemoniet i Kirken. -

2) Kamp med det tydske Rige. –

3) Strid i Hierarchiet selv. –

Den romerske K: skildres meget rigtigt som den, i hvilken den negative Retning var den fremherskende, som endeliggjorde Ideens Momenter men netop derved ogsaa indprægede disse desto dybere i Folket. Rom maatte udvikle dette Hegemonie a) formedelst dets Verdens-Forhold b) formedelst dets Grundbesiddelse (Carl d. St^s Gave[]) c) ved Traditionen. Jo mere bestemt den romerske Kirkes Charakter markerede sig desto mere viste den netop sin Fremgang som en Tilbagegang, alle dens Institutioner viste sig bundne til Fortiden, Intet fremgik af den egne Tanke eller Sagens Sammenhæng men stedse af det inderligste historiske Forhold til den ældste Kirke. Kirken var derfor ikke blot den ene, ikke blot den almindelige og hellige men ogsaa den apostoliske. –

2.) Kampen med det tydske Rige.

a) det abstrakte Grundlag i den canoniske Ret.

b) Investiturstriden.

c) Korstogene som Hierarchiets Triumph.

b.) Investiturstriden. Kirken var aabenbart paa Veie til paa en reen verdslig Maade at afklare sit Forhold til Staten. Biskopperne toge deres Embeder til Lehn af Staten etc. kort sagt Alt det var i fuld Gang, som Gregorius VII, da han gav Kirken det afgjørende Sving til den modsatte Side, stæmplede som utilladelig Simonie. –

3) Hierarchiet i Strid med sig selv.

a) Tiggermunkene.

b) Schismaet.

c) Synodernes Overvægt.

a) Tiggermunkene. Munkevæsenet er egl. et Moment af den orientalske Anskuelse, der bør overvindes af Xstd. Munkevæsenet indeholder det negative Moment Løsrivelse fra det Endelige for det Uendeliges Skyld. Men da det opfatter denne Løsrivelse paa en reen udv: Maade, bliver det aldrig færdig med det Endelige. Den gjør det Endelige, som den med Rette anseer for Noget »Nichtig« til Noget Uovervindeligt, hvis Modsigelse Msk. ikke kan opløse uden ved Flugt og Død.

[b] sætter det Endelige til en udv: Modsætning istedetfor at gjøre det til Moment.

Den protestantiske Kirke.

De nærmere Bestemmelser, under hvilke den protestantiske K. har udviklet sig ere

a) den fastsatte sit Begreb i sin Forskjellighed fra den catholske K..

b) den tilkjæmpede sig i politisk Henseende at stilles ved Siden af den cath. K.

c) den udviklede en Stræben efter at neutralisere de i den selv endnu uenige Elementer. –

Efter 30aarskrigen og det hele dermed forbundne Spørgsmaals Afgjørelse, har den catholske K. indtaget samme Stilling til Protestanterne som den græske fordum til den catholske. –

Det er meget rigtigt, hvad R. bemærker, at Qvækere, Methodister, Hernhutere etc. lade sig opfatte som Protestantismens Munkevæsen, da de haabe ved Abstraktion fra det store verdslige Liv at fremstille det chr Liv i sin Reenhed.

Kirkelig Archæologie.

I den græske Kirke er Principet den substantielle Følelse, der stræber at sætte sig selv over i Objektivitæt. I den romerske Kirke er Anskuelsen Principet, hvortil Følelsen hæver sig. Da dog Xstd. har sit Princip i Aandens absolute Bevidsthed om sig selv, saa tilfredstiller Objektivitæten endnu ikke, og Cultus vender sig tilbage i Subjektivitædens Dybde og sætter Tanken selv som Religionens Existents⁵ sande og sidste Form. –

Ret træffende siger R., at den græske Cultus lader sig sammenstille med den jødiske, den catholske med den græske Religion (den antike), fordi i hiin det Ærefrygtindgydende hersker; men her er det gaæet over i Kunst og grebet af Skjønhedens Idee.

Saaledes var den hele Cultus en i sig saa selvstændig Objektivitæt, at Subjektets Gjenemgang gjenem dens Bestemmelser mere var formell end grundig og inderlig

3^{die} Epoke den ideelle Objektivitæt.

Den græske K. holder i sin Cultus Følelsen og den

erindrende Anskuelse endnu umidd. forenede. Den kommer derfor ikke til nogen reen Objektivitet. Den taaler ingen udskaarne, udhugne eller støbte Billeder af hellige Personer eller Gjenstande, men Billederne af X. Jfr. Maria og de Hellige maa kun være plat malede og allenfals kunstig udlagt med Edelstene.

Den romerske Kirke udvikler Anskuelsen til virkelig Objektivitet. Erindringen om den hell. Historie slaaer igjennem til en levende Nærværelse. Aanden entaußert sich seiner Idealitet til gediegneste Skjønhed. Men Skjønheden, Catholicismens dybe Produkt, er ikke Visheden.

Kirkens dogmatiske Historie

Den analytiske - syntetiske - systematiske Erkjenden. Analysen mangler i Almindeligheden af dens Bestemmelser - Reflexionen; Synthesen mangler i sin Reflexion paa det Enkelte Friheden af Begrebets Subjektivitet.

A. Den analytiske Erkiendelses Periode .

a) Overvindelsen af den orientalske Verdens-Anskuelse.

[c] 1. Trinitæt

Den usande Abstraktion, der laae til Grund for den ebionitiske og doketiske Opfattelse af Xstd., søgte Gnosticisimen at raade Bod paa ved en talløs Mængde af Mellemeled. Den ebionitiske og doketiske Anskuelse lod egl. det gudd. Væsen kun kaste et Glimt i Mskslægten; Gnosticisimen følte Nødvendigheden af den inderligste Identitet med Guddommen; men Mediationen var ganske udvortes, saa at Guds Mskblivelse dog ikke lod ham selv indtræde i, men kun bestandigt en anden af ham skabt Aand.

At Manichæismen blev saa meget udbredt, det laae alene i dens Eenhed med Orientens Aand, der er vant til at opfatte Friheden kun i sin eensidige Form som en abstrakt »Entaüßerung des Subjekts an die Substants« og fra Formens Side er vant til det Billedlige og Sandselige i Forestillingen istedetfor Tanken, hvorved den i det Theoretiske gjør Alt, hvad der kun er et forsvindende Moment i Totalitæten til en for sig bestaaende i det Vidtløftige fra hverandre dragen Skikkelse; og i det Praktiske indskrænker Villiens Virksomhed derhen til, at den udtømmer sig for enhver concret Bestemmethed. -

b.) Overvindelse af den helleniske Verdens-Anskuelse

c). Det nicæenske Symbolum.

[d] 2. Forholdet mellem den gudd. og msklige Natur.

a) Nestorianisme

b.) Monophysitisme.

c) Synoden til Chalcedon.

[e] 3. Guds og Mskets Frihed

a) Augustinus.

b) Pelagius

c) Semipelagianisme.

B. Den synthetiske Erkjendelses Periode

Striden [f] om Tillæget»filioque« er den sidste mellem den græske og latinske Kirke, og det er ingenlunde saa uvigtigt som man troer; thi idet den græske K. udelukkede Sønnen gav den tilkjende at den endnu ikke fuldkomment havde forstaaet Aandens Subjektivitæt; men endnu dvælede ved Anskuelsen af den gudd. Substantialitæt som saadan.

a) Vesterlandets Offertheorie.

b) Tro og Viden.

En Munk Gaunilo fra Marmoutier gjorde Indsigelser derimod omtrent som senere Kant. Men denne Indvending havde ogsaa Anselm taget Hensyn til. Just ved den Negation, at det Absolute som blot tænkt ikke var det Absolute, men at først Negationen af Differentsten mellem Begrebet og Realitæten altsaa Identitæten af Tænken og Væren naaede det Absolutes Natur, udtalte Anselm, at Tanken af Ideen ikke var Imagination men meget mere dens egen Virksomhed. –

[f] 1. Begrebet af en theologisk Videnskab.

c) Begrebet.

Nominalister og Realister.

[g] 2. Kirkelig Dogmatik

a) Magister Sententiarum .

b) Islam og den aristoteliske Philosophie.

c) Thomister og Scotister.

Netop de skarpe metaphysiske og logiske som fysikalske og etiske Bestemmelser af Aristoteles vare fuldkomment egnede til som afgjorte Sandheder at blive anvendte paa Dogmerne som Kirkens ligesaa afgjorte Sandheder. Denne Reflexion over de rene Begreber som Substants og Accidents, Aarsag og Virkning, Materie og Form o: s: v: udtrykte sig som et formelt Beviis for Dogmerne, ved hvis logiske Rigtighed man bestræbte sig for at retfærdiggjøre sammes Fornuft. Heraf opstod hiin forskregne Maneer at disputere over Alt, quod libet, i Distinctioner og Definitioner, i Qvæstioner og Responsioner. -

[h] 3. De kirkelige Dogmers Strid med sig selv.

C. Den systematiske Erkiendelses Periode

Den Gang, som Theologien nu gjenemløb, falder i følgende 3 Momenter: først udviklede sig af den gl. Kirkes Opløsning en Mangfoldighed af protestantiske Kirker med positiv Bestemthed; dernæst ophævede det Positive sig ved en Negativitæt, som deels udgik fra Følelsens Subjektivitæt deels fra Forstandens Objektivitæt, og som faldt i den største Strid med Skriften de symbolske Bøger og med sig selv - endelig har denne Troens Strid med Følelsen og med Tænkningen gjort Begyndelsen til en Forsoning, som nærmest er udgaaet fra Philosophiens Side.

[i] 1. Den symbolske Orthodoxie

a) Katholicismen.

b) Protestantismens symbolske Bøger.

c) Supranaturalisme.

Den protestantiske Theologie maatte tilsidst opløse sig i en Mængde smaae Controverser, ved hvilke Lærdom tilsidst spille en ligesaa stor Rolle som i den skolastiske Theologie den formelle Logik.

[j] 2. Den subjektive Tro og Vantros Princip.

[k] 3. Den speculative Theologies Idee .

Den praktiske Theologie

Den speculative Theol. udfolder den chr: Rel: Idee uden Hensyn til Phænomenet; omvendt udfolder den hist: Th: den samme Idee kun saaledes som den er givet den erkjendende Bevidsthed som Phænomen. Den praktiske Th: har med Ideen at gjøre som den skal virkeliggjøre sig i Phænomenet.

Kirketjeneste.

- a) Katechetik
- b) Liturgik
- c) Homiletik.

Kirkeregimente.

Kirketjenesten er ved sin Underviisning i Troeslæren, med sine hellige Handlingers Værdighed og med sin Opbyggelses Inderlighed umidd: rettet paa Menigheden selv. Regimentet i Kirken sigter mere til

at bevare Menighedens i sig afsluttede indre Liv i sin rene Skikkelse, og lægge dens Forskjel fra andre Formationer af det aandelige Liv for Dagen.

a) symbolsk Theologie

b) Kirkeret

c) Theologie.

d. 9. Nov. 38. -